

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมือง การปกครอง ระหว่างนักศึกษาต่างวิธีเรียน ของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2530 ในจังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครองตามหลักสูตรการ- ศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2530 ของศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียนแบบทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบชั้นเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดตรัง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักศึกษานอกโรงเรียนที่ลงทะเบียนเรียนวิชาส่งเสริม คุณภาพชีวิต เรื่อง การเมืองการปกครอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ในหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดตรัง โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 452 คน แบ่งออกเป็นนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล จำนวน 333 คน โดยเปิดตารางขามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ส่วนนักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง 42 คน นักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน จำนวน 77 คน เนื่องจากมีจำนวนไม่มาก จึงใช้ นักศึกษาทั้งหมดในการวิจัยคือ 42 คน และ 77 คน ตามลำดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง และ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครอง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทั่วไปของนักศึกษาผู้ตอบ โดยเป็นแบบ เลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุง มาจากแบบทดสอบความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง ของนักศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากชุดวิชาการเมืองการปกครองของไทย ของกรมการศึกษานอก- โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เนื้อหาในการทดสอบตามหลักสูตร 3 เรื่อง จำนวน 40 ข้อ คือ เรื่องวิวัฒนาการการปกครองของไทยสมัยต่าง ๆ จำนวน 12 ข้อ เรื่องรูปแบบการปกครอง

ของไทยในปัจจุบัน จำนวน 14 ข้อ และเรื่องบทบาทของประชาชนที่มีส่วนเสริมสร้าง
 ประชาธิปไตย จำนวน 14 ข้อ โดยสร้างเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choices)
 ตอนที่ 3 เป็นแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่อง การเมืองการปกครอง
 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
 ของ ลิเคิร์ท (Likert) ครอบคลุมเจตคติเกี่ยวกับการเรียนตามหลักสูตร 4 ด้าน จำนวน
 27 ข้อ คือ ด้านจุดประสงค์ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการประเมินผล
 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการส่งแบบทดสอบและแบบวัดเจตคติด้วย
 ตนเอง โดยมีอาจารย์ ครูผู้สอน และครูประจำกลุ่ม ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดตรัง
 ให้ความช่วยเหลือ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลาทั้งสิ้น 8 วัน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่
 4-11 สิงหาคม 2534 เก็บรวบรวมแบบทดสอบความรู้และแบบวัดเจตคติ ได้สมบูรณ์และครบ
 จำนวน 452 ฉบับ

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS PC⁺ (Statistical
 Package for the Social Science PC⁺) กับไมโครคอมพิวเตอร์ โดยข้อมูลเกี่ยวกับ
 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ และร้อยละ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เรื่อง
 การเมืองการปกครอง และเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครอง วิเคราะห์
 ด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวน
 ทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ด้วยค่า F-test เมื่อพบความแตกต่าง
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักศึกษาที่ตอบแบบทดสอบความรู้และแบบวัดเจตคติ ส่วนมาก เป็นเพศหญิง
 คิดเป็นร้อยละ 56.4 ส่วนมากเป็นนักศึกษาที่เรียนโดยวิธีเรียนทางไกล คิดเป็นร้อยละ 73.70
 และรองลงมาเป็นนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน และด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 17.00 และ
 9.30 ตามลำดับ ส่วนมากมีอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.3 ส่วนมากมีสถานภาพการ

สมรสเป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 88.5 ส่วนมากมีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 40.7 ส่วนมากมีสถานภาพทางการศึกษาเป็นนักศึกษานอกระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 81.4

เมื่อพิจารณาจำแนกตามตัวแปรด้านวิถีเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

1. นักศึกษาวิถีเรียนทางไกล มีจำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 73.70 เป็นเพศหญิงเป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 57.70 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี เป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 48.0 มีสถานภาพการสมรสเป็นโสด เป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 85.8 มีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 38.6 ส่วนมากมีสถานภาพทางการศึกษาเป็นนักศึกษานอกระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 87.1

2. นักศึกษาวิถีเรียนด้วยตนเอง มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 เป็นเพศหญิงเป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 61.90 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เป็นส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 85.7 มีสถานภาพการสมรสเป็นโสดทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 ไม่มีอาชีพว่างงานเป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 73.1 ส่วนมากมีสถานภาพทางการศึกษาเป็นนักศึกษาที่เรียนภาคปกติในระบบโรงเรียนด้วย คิดเป็นร้อยละ 71.40

3. นักศึกษาวิถีเรียนแบบชั้นเรียน มีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 เป็นเพศชายเป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 51.90 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เป็นส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 74 มีสถานภาพการสมรสเป็นโสด เป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 93.5 มีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนมาก คิดเป็นร้อยละ 60.5 ส่วนมากมีสถานภาพทางการศึกษาเป็นนักศึกษานอกระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 85.7

ตอนที่ 2 ความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง ของนักศึกษาวิถีเรียนทางไกล วิถีเรียนด้วยตนเอง วิถีเรียนแบบชั้นเรียน

2.1 ความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง โดยรวมและแยกตามรายเรื่อง ของนักศึกษาวิถีเรียนทางไกล วิถีเรียนด้วยตนเอง วิถีเรียนแบบชั้นเรียน สรุปผลดังนี้

(1) นักศึกษาวิถีเรียนทางไกลมีความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง โดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า นักศึกษาวิถีเรียนทางไกล มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองทุกเรื่องในระดับปานกลาง เรียงลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ เรื่องรูปแบบการปกครองของไทยในปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.15$) เรื่องบทบาทของประชาชน

ที่มีส่วนเสริมสร้างประชาธิปไตย ($\bar{X} = 2.06$) เรื่องวิวัฒนาการการปกครองไทยสมัยต่าง ๆ ($\bar{X} = 1.70$)

(2) นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 2.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่า นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีความรู้ในระดับมากในเรื่องบทบาทของประชาชนที่มีส่วนเสริมสร้างประชาธิปไตย และเรื่องรูปแบบการปกครองของไทยในปัจจุบัน เรียงตามลำดับ ($\bar{X} = 3.10$ และ $\bar{X} = 2.69$) ส่วนเรื่องวิวัฒนาการการปกครองของไทยสมัยต่าง ๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.86$)

(3) นักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า นักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีความรู้ในระดับปานกลาง ในเรื่องรูปแบบการปกครองของไทยในปัจจุบัน และเรื่องบทบาทของประชาชนที่มีส่วนเสริมสร้างประชาธิปไตย ตามลำดับ ($\bar{X} = 1.84$ และ $\bar{X} = 1.78$) ส่วนเรื่องวิวัฒนาการการปกครองของไทยสมัยต่าง ๆ ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.27$)

2.2 การเปรียบเทียบความรู้เรื่องการเมืองและการปกครอง โดยรวม และแยกตามรายเรื่อง ระหว่างนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบชั้นเรียน สรุปผลดังนี้

(1) ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองโดยรวม นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเองมีความรู้มากที่สุดในบรรดา 3 กลุ่ม ($\bar{X} = 2.60$) รองลงมาคือนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล ($\bar{X} = 1.99$) และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียนมีความรู้น้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.55$) และเมื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง ระหว่างทั้ง 3 กลุ่ม ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่ามีความแตกต่างรายคู่ ทั้ง 3 คู่ ดังนี้ นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองโดยรวม มากกว่านักศึกษาแบบชั้นเรียน และนักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองโดยรวมมากกว่าทั้งนักศึกษาเรียนแบบชั้นเรียน และนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล

(2) ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองพิจารณาตามรายเรื่อง
สรุปผลได้ดังนี้

2.1 เรื่อง วิวัฒนาการการปกครองของไทยสมัยต่าง ๆ

นักศึกษาวิชาธิเรียนด้วยตนเอง และนักศึกษาวิชาธิเรียนทางไกล มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง ในเรื่องวิวัฒนาการการปกครองของไทยสมัยต่าง ๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.86$ และ $\bar{X} = 1.70$ ตามลำดับ) และนักศึกษาวิชาธิเรียนแบบชั้นเรียนมีความรู้ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.27$) เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ แล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบความแตกต่าง 1 คู่ ดังนี้ นักศึกษาวิชาธิเรียนทางไกล มีความรู้มากกว่านักศึกษาวิชาธิเรียนแบบชั้นเรียน และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อคำถามที่ 2, 4, 5 และ 9 โดยข้อคำถามทั้ง 3 ข้อ นักศึกษาวิชาธิเรียนทางไกล มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาวิชาธิเรียนแบบชั้นเรียน

2.2 เรื่อง รูปแบบการปกครองของไทย ในปัจจุบัน

นักศึกษาวิชาธิเรียนด้วยตนเอง มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองในเรื่องรูปแบบการปกครองของไทยในปัจจุบัน ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.65$) ส่วนนักศึกษาวิชาธิเรียนทางไกล และนักศึกษาวิชาธิเรียนแบบชั้นเรียน มีความรู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.15$ และ $\bar{X} = 1.84$ ตามลำดับ) เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ แล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบความแตกต่าง 2 คู่ ดังนี้ นักศึกษาวิชาธิเรียนด้วยตนเอง มีความรู้มากกว่าทั้งนักศึกษาวิชาธิเรียนทางไกล และนักศึกษาวิชาธิเรียนแบบชั้นเรียน และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อคำถามที่ 20, 22 และ 23 โดยข้อคำถามทั้ง 3 ข้อ นักศึกษาวิชาธิเรียนด้วยตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าทั้งนักศึกษาวิชาธิเรียนทางไกลและนักศึกษาวิชาธิเรียนแบบชั้นเรียน

2.3 เรื่อง บทบาทของประชาชนที่มีส่วนเสริมสร้าง

ประชาธิปไตย

นักศึกษาวิชาธิเรียนด้วยตนเอง มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองในเรื่องบทบาทของประชาชนที่มีส่วนเสริมสร้างประชาธิปไตย ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.10$) ส่วนนักศึกษาวิชาธิเรียนทางไกล และนักศึกษาวิชาธิเรียนแบบชั้นเรียน มีความรู้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.06$ และ $\bar{X} = 1.78$ ตามลำดับ) เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็น

รายคู่ แล้วพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบความแตกต่าง 2 คู่ ดังนี้ นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีความรู้มากกว่าทั้งนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อคำถามที่ 27, 30, 31, 35, 36, 37, 38 และ 39 โดยข้อคำถามทั้ง 8 ข้อ นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าทั้งนักศึกษาวิธีเรียนทางไกลและนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน

ตอนที่ 3 เจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครอง ตามหลักสูตรของนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบชั้นเรียน

3.1 เจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครอง โดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน ตามหลักสูตรของนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบชั้นเรียน สรุปผลดังนี้

(1) นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครองโดยส่วนรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษาวิธีเรียนทางไกล มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครอง ในระดับมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.56$) ด้านเนื้อหาหมวดวิชา ($\bar{X} = 3.55$) ด้านจุดประสงค์หมวดวิชา ($\bar{X} = 3.51$) และมีเจตคติในระดับปานกลางในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.31$)

(2) นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครองโดยส่วนรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเองมีเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครอง ในระดับมากเรียงลำดับคือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.70$) ด้านจุดประสงค์หมวดวิชา ($\bar{X} = 3.59$) และด้านเนื้อหาหมวดวิชาการเมืองการปกครอง ($\bar{X} = 3.59$) และมีเจตคติในระดับปานกลางในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.35$)

(3) นักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครองโดยส่วนรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมือง

การปกครองในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.48$) ด้านจุดประสงค์หมวดวิชา ($\bar{X} = 3.44$) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.28$) และมีเจตคติในระดับมากในด้านเนื้อหาหมวดวิชา ($\bar{X} = 3.56$)

3.2 การเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่อง การเมืองการปกครองโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน ระหว่างนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบชั้นเรียน สรุปผลดังนี้

(1) เจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครองโดยรวม นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครองสูงสุด ในบรรดา 3 กลุ่ม ($\bar{X} = 3.54$) รองลงมาคือนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล ($\bar{X} = 3.50$) และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียนมีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.46$) และเมื่อเปรียบเทียบเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่อง การเมืองการปกครอง ระหว่างทั้ง 3 กลุ่มปรากฏว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(2) เจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครองพิจารณาตามรายด้าน สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านจุดประสงค์หมวดวิชา

นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่อง การเมืองการปกครอง ด้านจุดประสงค์หมวดวิชา ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$ และ $= 3.59$ ตามลำดับ) และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียนมีเจตคติในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นรายคู่และพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียนมีค่าเฉลี่ยของเจตคติสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ ท่านเชื่อว่าในสังคมประชาธิปไตยประชาชนจำเป็นต้องใช้สิทธิและหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 3.98$, $\bar{X} = 4.12$ และ $\bar{X} = 3.90$ ตามลำดับ)

สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยของเจตคติต่ำกว่าข้ออื่นของนักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน คือ ท่านเชื่อว่าความรู้ในเรื่องการปกครองแต่ละสมัย คือ การปกครองสมัยสุโขทัย การปกครองสมัยอยุธยา การปกครองสมัยธนบุรี การปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นการปรับปรุงการปกครอง พ.ศ. 2435 การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จะเป็นประโยชน์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.46$, $\bar{X} = 3.39$ และ $\bar{X} = 3.33$ ตามลำดับ)

2.2 ด้านเนื้อหาหมวดวิชา

นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครอง ด้านเนื้อหาหมวดวิชาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, $\bar{X} = 3.59$, $\bar{X} = 3.56$ ตามลำดับ) เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นรายคู่แล้วพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน มีค่าเฉลี่ยของเจตคติสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ ท่านเชื่อว่าความรู้ในเรื่อง "รูปแบบการปกครองของไทยในปัจจุบัน" เนื้อหาวิชาสำคัญที่ต้องเรียน คือ ความหมายของประชาธิปไตย สถาบันพระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญ อำนาจอธิปไตย รัฐสภา พรรคการเมือง การเลือกตั้งและการพิจารณาเลือกผู้แทน ($\bar{X} = 3.79$, $\bar{X} = 3.88$, $\bar{X} = 3.63$ ตามลำดับ) และเจตคติในระดับมาก ในข้อการกำหนดเนื้อหาในหมวดวิชามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียน ($\bar{X} = 3.77$, $\bar{X} = 3.79$, $\bar{X} = 3.71$ ตามลำดับ)

สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยของเจตคติต่ำกว่าข้ออื่นของนักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน คือ ท่านเชื่อว่าความรู้ในเรื่อง "วิวัฒนาการการปกครองของไทย" เนื้อหาวิชาที่สำคัญที่ต้องเรียน คือ การปกครองสมัยสุโขทัย การปกครองสมัยอยุธยา การปกครองสมัยธนบุรี การปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การปรับปรุงการปกครอง พ.ศ. 2435 การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ($\bar{X} = 3.57$, $\bar{X} = 3.59$, $\bar{X} = 3.48$ ตามลำดับ)

2.3 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครอง ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, $\bar{X} = 3.35$, $\bar{X} = 3.28$ ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยของเจตคติสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ จำพเจ้าสนใจและตั้งใจฟังการบรรยายสรุปเนื้อหาในเรื่องต่าง ๆ จากครูและวิทยากร ($\bar{X} = 3.85$, $\bar{X} = 3.67$ ตามลำดับ)

สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยของเจตคติต่ำกว่าข้ออื่นของนักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียนคือ ข้อในการเรียนการเมืองการปกครอง ครูควรมีการแบ่งงานให้ผู้เรียนทำร่วมกันเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 2.87$, $\bar{X} = 2.79$, $\bar{X} = 2.92$ ตามลำดับ)

2.4 ด้านการประเมินผล

นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครอง ด้านการประเมินผลในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, $\bar{X} = 4.03$ และ $\bar{X} = 3.70$ ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาเกณฑ์เป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยของเจตคติสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ ท่านเชื่อว่าการประเมินผล การเรียนการเมือง การปกครอง สามารถวัดได้จาก การตรวจผลงาน การซักถาม การสังเกต การทำงานและการเข้าร่วมกิจกรรม การมีเหตุผลในการอภิปราย ($\bar{X} = 3.79$, $\bar{X} = 4.03$ และ $\bar{X} = 3.70$ ตามลำดับ) นอกจากนี้ นักศึกษาวิธีเรียนทางไกลและนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยของเจตคติสูงกว่านักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.56$, $\bar{X} = 3.67$ และ $\bar{X} = 2.55$ ตามลำดับ) ในข้อท่านรู้สึกพึงพอใจเมื่อครูใช้วิธีตรวจผลงานในการประเมินผล การเรียนการเมืองการปกครอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง ระหว่างนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบชั้นเรียน

อภิปรายผลในภาพรวม

นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระดับมาก นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีความรู้ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่แล้วพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่าแตกต่างทั้ง 3 คู่ ดังนี้ นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีความรู้มากกว่า ทั้งนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล มีความรู้มากกว่านักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน กล่าวคือ นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีความรู้มากที่สุด รองลงมาคือนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียนมีความรู้น้อยที่สุดในกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประเมินผลการเรียนที่แตกต่างกัน

ของนักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียนโดยวิธีเรียนด้วยตนเองจะไม่มีความเห็นแก่ระหว่างภาค จะผ่านเกณฑ์
 การประเมินผลได้ต้องเข้าสอบปลายภาคเรียนและต้องได้คะแนนสอบปลายภาคเรียนไม่น้อยกว่า
 ร้อยละ 50 จึงจะสอบผ่านหมวดวิชานั้น ส่วนวิธีเรียนทางไกล และวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีความ
 เห็นระหว่างภาคเป็นคะแนนช่วย โดยเกณฑ์การประเมินนำคะแนนระหว่างภาคเรียนรวมกับคะแนน
 ปลายภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 จึงจะสอบผ่านเกณฑ์ประเมินผล (กรมการศึกษานอกโรงเรียน,
 2530) จากการที่นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเองไม่มีความเห็นแก่ระหว่างภาคเรียนทำให้มีความ
 สนใจและตั้งใจเรียนมากกว่านักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และวิธีเรียนแบบชั้นเรียน และจาก
 สถานภาพทางการศึกษาพบว่า นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเองส่วนมากเป็นนักศึกษาที่เรียนในโรงเรียน
 มัธยมศึกษาภาคปกติด้วย จึงมีโอกาสดูรับความรู้เรื่องการเมืองการปกครองจากโรงเรียนภาคปกติ
 ทั้งในด้านการสอน การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครองต่าง ๆ สอดคล้องกับผลงานวิจัย
 ของ มานิตย์ สีสง่า (2534) พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่สตรีที่เรียนด้วยตนเองมีความสนใจใน
 วิทยาศาสตร์ มากกว่านักศึกษาวิธีเรียนทางไกล เพราะนักศึกษาที่เรียนด้วยตนเองส่วนใหญ่เป็น
 นักศึกษาภาคปกติในระบบโรงเรียนอยู่ด้วย จึงมีเวลาให้ความสนใจในวิทยาศาสตร์ที่ทางโรงเรียน
 จัดขึ้นเป็นกิจกรรม การเรียนการสอน และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือนักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง
 เป็นนักศึกษาในอำเภอเมืองทั้งหมด จึงอาจเป็นเหตุให้มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองใน
 ระดับมาก เพราะในพื้นที่ภูมิภาคอำเภอเมืองจะเป็นแหล่งที่มีความเจริญที่สุดโดยมีระบบสื่อสาร
 และข่าวสารกว้างขวาง ทำให้นักศึกษาที่เรียนด้วยตนเองมีความรู้และสนใจเรื่องการเมือง
 การปกครองจากข่าวสารทางสื่อมวลชนทั้งทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ สอดคล้องกับคำกล่าว
 ของสมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรรมการการศึกษาในเขตภาคกลาง
 อ้างถึงในอังคณา นิธิจันทร์ (2538) กล่าวว่าความรู้ความสนใจด้านการเมืองการปกครองของ
 ประชาชน และนักศึกษาในเขตตัวเมืองมีความเข้าใจและสนใจมาก ส่วนประชาชนในเขตนอกเมือง
 มีความเข้าใจสนใจน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา บุญส่ง (2533) พบว่า
 สื่อมวลชนในทุกรูปแบบมีส่วนให้การศึกษากองการเมืองแก่เยาวชนและเปิดโลกทางการเมืองของ
 บุคคลให้กว้างขึ้นและสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเองส่วนมากไม่ได้
 ประกอบอาชีพประจำศึกษาเพียงอย่างเดียวจึงมีเวลาฝึกฝนและทบทวนความรู้ที่เรียนมาสม่ำเสมอ
 ส่วนนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน ส่วนมากจะเป็นนักศึกษาที่ศึกษา
 ด้วยและทำงานด้วยทำให้ไม่มีเวลาทบทวนบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หิมพร ยศแก้ว

(2530) พบว่านักเรียนที่มีรายได้เป็นของตนเองแล้วมีความสนใจในการเรียนลดน้อยลง เพราะว่าจะมุ่งหารายได้ ขาดการฝึกฝนและทบทวนความรู้ที่เรียนมา และจากสภาพทั่วไป ของนักศึกษาวิชิเรียนด้วยตนเองมีอายุต่ำกว่า 20 ปี เป็นส่วนมาก ซึ่งนักศึกษาที่อยู่ในวัยที่ ต่ำกว่า 20 ปี จะเรียนรู้และสามารถจำสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็วกว่าและมีความสนใจการเมือง การปกครองมากกว่านักศึกษาที่มีอายุสูงกว่านี้สอดคล้องกับ สุชา จันทรเฒ (2527) กล่าวว่า สภาพการเล่าเรียนของคนนั้นจะค่อย ๆ ลดลงทีละน้อยในอายุระหว่าง 20-50 ปี และ สมภพ ทนงศักดิ์ศรี (2538) กล่าวว่าการศึกษาที่บุคคลอายุ 18 ปี มีสิทธิไปเลือกตั้งทำให้การไป ใช้สิทธิเลือกตั้งเพิ่มขึ้นเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 แสดงให้เห็นถึงความสนใจของเยาวชน ที่มีอายุ 18 ปี ในเรื่องการเมืองการปกครองสูง

สำหรับนักศึกษาวิชิเรียนทางไกล มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองมากกว่า นักศึกษาวิชิเรียนแบบชั้นเรียน อาจเป็นเพราะวิธีเรียนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การเรียนวิชิเรียนทางไกล เป็นการเรียนเน้นกระบวนการพบกลุ่ม โดยนักศึกษาค้นคว้าความรู้ในเนื้อหาวิชา ต่าง ๆ จากตำรา แบบเรียน และฟังวิทยุ หรือศึกษาจากสื่ออื่น ๆ เช่น จากกลุ่มเพื่อน จาก ห้องสมุด ศูนย์การเรียน เมื่อมีปัญหาคำถามเรียนใด นักศึกษาจะใช้วิธีสอบถามเพื่อน ๆ ที่เรียน ในกลุ่มเดียวกันหรือเก็บปัญหาไว้ รอไว้สอบถามอาจารย์ประจำกลุ่ม เมื่อมาเข้าพบกลุ่มก็ได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530) ได้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเองมากกว่า นักศึกษามีความ กระตือรือร้นอยากรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี วิมลโสภณกิตติ (2538) พบว่านักเรียน ที่เรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีมีโนทัศน์ประชาธิปไตยสูงกว่าการเรียนโดยวิธีบรรยาย เนื่องมาจากกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นการเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีโอกาส เข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน ทำให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน รู้จักการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีการรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของกันและกัน มีการให้เกียรติและให้โอกาสสมาชิกกลุ่มทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ตลอดจนมีการคัดค้าน และสนับสนุนกันอย่างมีเหตุผล ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวอาจทำให้นักศึกษาวิชิเรียนทางไกล มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองจากการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน มากกว่านักศึกษาวิชิเรียนแบบชั้นเรียน ซึ่งมีการเรียนโดยนักศึกษาได้รับการถ่ายทอดความรู้ จากครูอาจารย์ผู้สอนโดยตรง เมื่อมีปัญหาคำถามเรียนไม่เข้าใจในเรื่องใด นักศึกษาก็สามารถ

ซักถามครูผู้สอนได้ทันที กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2530) จะเห็นได้ว่านักศึกษาไม่ชอบ
ได้มีโอกาสในการค้นคว้าหาความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

การอภิปรายเป็นรายเรื่อง

เรื่องวิวัฒนาการการปกครองของไทยสมัยต่าง ๆ

นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง และนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล มีความรู้เรื่อง
การเมืองการปกครอง ในเรื่องวิวัฒนาการการปกครองของไทยสมัยต่าง ๆ ในระดับปานกลาง
และนักศึกษวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีความรู้ในระดับน้อยเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่
แล้วพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบความแตกต่าง 1 คู่ดังนี้
นักศึกษวิธีเรียนทางไกล มีความรู้มากกว่า นักศึกษวิธีเรียนแบบชั้นเรียน และเมื่อเปรียบเทียบ
ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ในข้อคำถามที่ 2, 4, 5 และ 9 โดยทุกข้อนักเรียนวิธีเรียนทางไกลมีคะแนนเฉลี่ย
สูงกว่านักศึกษวิธีเรียนแบบชั้นเรียนทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการเรียนที่ต่างกัน กล่าวคือนักศึกษา
วิธีเรียนทางไกลจะเรียนโดยวิธีการพบกลุ่มเพียงสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง โดยนักศึกษาต้องศึกษาหา
ความรู้ในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จากตำรา แบบเรียน และฟังวิทยุ หรือศึกษาจากสื่ออื่น ๆ เช่น
จากกลุ่มเพื่อน จากห้องสมุด ศูนย์การเรียน เมื่อมีปัญหาการเรียนใด นักศึกษาจะใช้วิธีไปสอบถาม
เพื่อน ๆ ที่เรียนในกลุ่มเดียวกันหรือเก็บปัญหาไว้ รอไว้สอบถามอาจารย์ประจำกลุ่มเมื่อพบกลุ่ม
ก็ได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530) ซึ่งการศึกษาวิธิดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้
ฝึกคิดทักษะการทำงานกลุ่ม นักศึกษามีความกระตือรือร้นอยากรู้อยากเห็น มีความรู้รอบตัว
กว้างขวางขึ้น ได้ฝึกหัดคิดอย่างมีเหตุผล ได้ฝึกทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับ ฮิลการ์ด
(Hilgard, 1967) อ้างถึงใน ปิยาภรณ์ รัตนกรกุล (2536) ที่กล่าวว่า การที่นักเรียนได้
เรียนเป็นกลุ่ม จะสามารถใช้พลังกลุ่ม ที่เป็นสิ่งผลักดันให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และฝึกนักเรียน
เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยที่นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูงจะเป็นผู้ช่วยเหลือ
นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำในกลุ่มของตน ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวอาจทำให้นักศึกษา
วิธีเรียนทางไกล มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง มากกว่านักศึกษวิธีเรียนแบบชั้นเรียนซึ่ง
มีการเรียนโดยเข้าชั้นเรียนในตอนเย็น และรับการถ่ายทอดความรู้จากครูอาจารย์ผู้สอนโดยตรง

เมื่อมีปัญหาการเรียนไม่เข้าใจในเรื่องใด นักศึกษาก็สามารถซักถามครูผู้สอนได้ทันที (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530) จะเห็นได้ว่านักศึกษาไม่ค่อยได้มีโอกาสในการค้นคว้าหาความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างนักเรียนและครู

แต่ถึงอย่างไรก็เป็นที่น่าสังเกตว่า นักศึกษาวิชิเรียนทางไกล และนักศึกษาวิชิเรียนแบบชั้นเรียน มีความรู้ในเรื่องวิวัฒนาการการปกครอง ของไทยสมัยต่าง ๆ ในระดับเพียงปานกลาง และน้อยเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัว ไม่ได้นำความรู้มาใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน จึงขาดความสนใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จำรัส น้อยแสงศรี (2519) พบว่านักศึกษาให้ความสนใจวิชาประวัติศาสตร์ไม่เท่ากัน เนื่องจากบางเรื่องนั้น เรื่องในอดีตมากเกินไป และสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2525) ได้กล่าวถึงลักษณะของเนื้อหาที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของบุคคล คือ ความมีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ของเนื้อหา ถ้าเนื้อหาใดมีประโยชน์ต่อผู้เรียนมาก ผู้เรียนก็จะเกิดความสนใจและสามารถเรียนรู้ได้ดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจิตรา จันโทภาส (2533) พบว่า การจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ควรจัดระบบเนื้อหาให้เหมาะสมโดยเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากสิ่งง่าย และใกล้ตัว และกิจกรรมการเรียนการสอนควรสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างแท้จริง

เรื่องรูปแบบการปกครองของไทยในปัจจุบัน

นักศึกษาวิชิเรียนด้วยตนเอง มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง ในเรื่องรูปแบบการปกครองของไทยในปัจจุบันในระดับมาก ส่วนนักศึกษาวิชิเรียนทางไกลและนักศึกษาวิชิเรียนแบบชั้นเรียน มีความรู้ ในระดับปานกลาง เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ แล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบความแตกต่าง 2 คู่ ดังนี้ นักศึกษาวิชิเรียนด้วยตนเอง มีความรู้มากกว่า ทั้งนักศึกษาวิชิเรียนทางไกล และนักศึกษาวิชิเรียนแบบชั้นเรียน และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อคำถามที่ 20, 22 และ 23 ในข้อคำถามทั้ง 3 ข้อ นักศึกษาวิชิเรียนด้วยตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาวิชิเรียนทางไกล และนักศึกษาวิชิเรียนแบบชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากข้อมูลสถานภาพทั่วไปของนักศึกษาวิชิเรียนด้วยตนเอง เป็นนักศึกษาในอำเภอเมืองทั้งหมด จึงอาจเป็นเหตุให้มีความรู้เรื่องรูปแบบการปกครองของ

ไทยในปัจจุบันในระดับมาก เพราะในพื้นที่ภูมิภาคอำเภอเมืองจะเป็นแหล่งที่มีความเจริญที่สุด โดยมีระบบสื่อสาร และข่าวสารอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งในปัจจุบันรัฐบาลและประชาชนทั่วไปให้ความสนใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองมากขึ้น ทำให้นักศึกษาที่เรียนด้วยตนเอง มีความรู้ความสนใจในเรื่องการเมืองการปกครอง จากการวิพากษ์วิจารณ์โดยทั่วไปจากประชาชน และจากข่าวสารทางสื่อมวลชนทั้งทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ซึ่งสอดคล้องกับงานการวิจัยของ ม.ล.พัลลภสุรย์ ลดาวัลย์และคณะ (2527) ทนท วงศ์ตระหง่าน (2528) และมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช (2529) ที่พบว่า ประชาชนมีความสนใจทางการเมือง และมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ที่ใกล้ตัวจะมีมากขึ้น กลุ่มเหล่านี้จะมีบทบาทในกลุ่มพลัง และสอดคล้องกับคำกล่าวของสมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรรมการการศึกษา ในเขตภาคกลาง อ้างถึงใน อังคณา นิธิจันทร์ (2538) กล่าวว่า ความรู้ความเข้าใจ ด้านการเมืองการปกครองของประชาชน และนักเรียนในเขตตัวเมือง มีความเข้าใจและสนใจมาก ส่วนประชาชนในเขตนอกเมือง มีความเข้าใจและสนใจน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา บุญส่ง (2533) พบว่า สื่อมวลชนในทุกรูปแบบมีส่วนให้การศึกษาด้านการเมืองแก่เยาวชนและเปิดโลกทางการเมืองของบุคคลให้กว้างขึ้น

เรื่อง บทบาทของประชาชนที่มีส่วนเสริมสร้างประชาธิปไตย

นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง ในเรื่อง บทบาทของประชาชนที่มีส่วนเสริมสร้างประชาธิปไตย ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีความรู้ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ แล้วพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบความแตกต่าง 2 คู่ ดังนี้ นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีความรู้มากกว่า ทั้งนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อคำถามที่ 27, 30, 31, 35, 36, 37, 38, และ 39 โดยข้อคำถามทั้ง 8 ข้อ นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า นักศึกษาวิธีเรียนแบบทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากข้อมูล สถานภาพทั่วไปของนักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเองส่วนมาก เป็นนักศึกษาที่เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคปกติด้วย จึงมีโอกาสดำเนินการความรู้ในเรื่องบทบาทของประชาชนที่มีส่วนเสริมสร้าง

ประชาธิปไตย จากโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคปกติด้วยทั้งในด้านการสอน และการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครองต่าง ๆ ตามหลักสูตรการศึกษาของกรมสามัญศึกษาและตามจุดมุ่งหมายการศึกษาของกรมสามัญศึกษาได้กำหนดพฤติกรรมของประชาธิปไตยที่เอื้อต่อการเรียนเพื่อให้นักศึกษามีบทบาทของตนเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย โดยกำหนดไว้ในหนังสือคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษากรมสามัญศึกษา ดังนี้ ในข้อที่ 1 "การรู้จักบทบาทและหน้าที่" ข้อที่ 2 "การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น" ข้อที่ 4 "ความเป็นผู้มีวินัยในตนเอง" ข้อที่ 5 "การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน" ข้อที่ 7 "การให้เกียรติซึ่งกันและกันตามฐานะารูป" ข้อที่ 8 "การยอมรับและเคารพในสิทธิและหน้าที่ของเอกบุคคคล" (กรมสามัญศึกษา, 2529) ซึ่งหากทางโรงเรียนมัธยมกรมสามัญศึกษาได้ปฏิบัติตามแนวทางสร้างเสริมประชาธิปไตยนี้ย่อมจะส่งผลให้นักเรียนมีบทบาทของตนในการส่งเสริมประชาธิปไตยได้ (บุญผาลาดุทธิ์ธรรณี, 2537) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิมา เนาวลักษณ์ (2528) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมจริยธรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางการเมืองตามคำรายงานของนักเรียนครู และผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมจริยธรรมทางการเมืองของนักเรียนชั้น ม.ศ.5 ในด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวมทางการเมือง ในข้อการสละสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ได้คะแนนเฉลี่ย 1.55 และในข้อการสละเพื่อส่วนรวมได้คะแนนเฉลี่ย 1.61 ซึ่งตามเกณฑ์ที่มีกำหนดไว้ในการวิจัยแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะทำแน่ ๆ ถ้ามีโอกาส และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ สุขวนิช (2531) พบว่า นักศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษามีทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในระดับดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร พัชรชัยเรียว (2525) พบว่า เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อค่านิยมทางสังคมในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

2. เจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครอง ระหว่างนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบชั้นเรียน

การอภิปรายผลในภาพรวม

นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครอง ในระดับมาก และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียนมีเจตคติในระดับปานกลางเมื่อ

วิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นรายคู่แล้วพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ทั้ง 3 วิธีเรียน เป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่มาสมัครเรียนจากความสมัครใจ หวังพอใจที่จะเรียนเอง ดังนั้น นักศึกษานอกโรงเรียนทั้ง 3 วิธีเรียนเหล่านั้นย่อมมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ก่อนแล้ว และเจตคติเดิมยังคงมีอิทธิพลต่อการเรียนอยู่ แม้ว่านักศึกษาเหล่านั้น จะมีวิธีเรียนและเวลาเรียนแตกต่างกัน แต่ก็เป็นการเรียนการศึกษานอกโรงเรียนที่มีหลักสูตรเดียวกัน ประกอบกับกระบวนการทางการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่อง หลักการและโครงสร้างของระบบการศึกษาระดับต่าง ๆ จะต้องยึดตามจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหา การเรียนการสอน การประเมินผล ของรายวิชานั้น ๆ (ทิพรรัตน์ ลิ้มพะสุต, 2533) ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนการเมืองการปกครองก็ต้องเป็นไปตามหลักการและโครงสร้างของหลักสูตรเดียวกัน จึงทำให้เจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครองของนักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน ไม่แตกต่างกัน เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ นักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียนที่มาสมัครเรียนการศึกษานอกโรงเรียน นั้นมีสาเหตุของการเรียนคล้ายคลึงกัน คือ พลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ที่เรียกว่ากลุ่มพลาดโอกาสทางการศึกษา (บุญเลิศ มาแสง, 2530) การศึกษานอกโรงเรียนจึงเป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ สุรกุล เจนอบรม (2533) ที่กล่าวว่า "การศึกษานอกโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียนปัจจุบันได้มีโอกาสเรียนรู้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านดี 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ โดยกิจกรรมดังกล่าวนี้ผู้เรียนจะเลือกเรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของตนเอง" ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสมีวุฒิทางการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อความก้าวหน้าในการทำงาน และสามารถศึกษาจบเร็วกว่าการศึกษาในระบบเพื่อมีโอกาสทำงานได้เร็วขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ดังที่ นีออน กลิ่นรัตน์ ได้สรุปการเกิดเจตคติไว้ว่าการที่บุคคลมีแรงจูงใจ หรือต้องการในสิ่งใด จะทำให้บุคคลสร้างเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้นขึ้นมา ดังนั้น เมื่อนักศึกษาได้เข้ามาศึกษา ก็จะมุ่งมั่นศึกษาเพื่อไปทำตามสิ่งที่ตนคาดหวัง แม้จะมีวิธีเรียนต่างกัน แต่ศึกษาจากหลักสูตรเดียวกัน และเป็นนักศึกษานอกระบบโรงเรียนเช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้นักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครอง ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิพรัตน์ ลิ้มละสุต (2538) พบว่า โรงเรียนรัฐบาลและเอกชน มีกระบวนการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน แต่ก็ใช้หลักสูตรการสอนเดียวกัน และต่างก็มุ่งเน้น ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูงสุดแก่นักเรียน ดังนั้นเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนจึงไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายรายด้าน

ด้านจุดประสงค์หมวดวิชาการ เมืองการปกครอง

นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการ เมืองการปกครอง ด้านจุดประสงค์หมวดวิชา ในระดับมาก และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีเจตคติในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นรายคู่และพบว่าไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน มีค่าเฉลี่ยของเจตคติมากกว่าข้ออื่น ๆ คือ สามารถยกตัวอย่างการใช้ สิทธิ และหน้าที่ของตนที่มีส่วนเสริมสร้างประชาธิปไตยได้ โดยนักศึกษาเชื่อว่าในสังคม ประชาธิปไตยประชาชนจำเป็นต้องใช้สิทธิและหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งองเกิด (Shirley H. Engle : 1964) ให้ความเห็นไว้สอดคล้องกันว่า เป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา ไม่ได้อยู่ที่ข้อเท็จจริง แต่อยู่ที่ลักษณะของพลเมืองดี พลเมืองดีจะต้องเป็นผู้ที่มีข้อเท็จจริงอยู่ใน เกณฑ์ของตนเอง กล่าวคือ ความมุ่งหมายของวิชานี้ต้องการสร้างคนให้เป็นพลเมืองดีรู้จักใช้สิทธิ และหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง

สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยของเจตคติน้อยกว่าข้ออื่นของนักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน คือ ท่าน เชื่อว่าความรู้ในเรื่องการปกครองแต่ละสมัย คือ การปกครองสมัยสุโขทัย การปกครองสมัย อยุธยา การปกครองสมัยธนบุรี การปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การปรับปรุงการปกครอง พ.ศ. 2435 การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จะเป็นประโยชน์ต่อการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาคิดว่าเรื่องการเมืองการปกครอง ในอดีตเป็นเรื่องไกลตัว ทำให้เห็นว่ามิประโยชน์น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา จันโทภาส (2533) พบว่า การจัดเนื้อหาสาระการเมืองการปกครองควรจัดระบบเนื้อหาให้ เหมาะสมโดยเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากสิ่งง่าย และใกล้ตัว รวมทั้งให้นักเรียนเรียนรู้ทั้งระบบ

มิใช่เรียนรู้เฉพาะส่วนหนึ่งส่วนใดของระบบ ดังนั้น จุดประสงค์หมวดวิชาควรครอบคลุมถึงการให้ความรู้ที่จำเป็นและมีคุณค่าแก่ผู้เรียน สร้างความเข้าใจทางการเมืองให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะและความสามารถของผู้เรียนมากที่สุด

ด้านเนื้อหาหมวดวิชา

นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง นักศึกษาวิธีเรียนแบบขั้นเรียน มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครอง ด้านเนื้อหาหมวดวิชา ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นรายคู่แล้วพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน มีค่าเฉลี่ยของเจตคติมากกว่าข้ออื่น ๆ คือ นักศึกษาเชื่อว่าความรู้ในเรื่องรูปแบบการปกครองของไทยในปัจจุบัน เนื้อหาวิชาสำคัญที่ต้องเรียน คือ ความหมายของประชาธิปไตย สถาบันพระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญ อำนาจอธิปไตย รัฐสภา พรรคการเมือง การเลือกตั้งและการพิจารณาเลือกผู้แทน การรู้จักใช้สิทธิหน้าที่และเสรีภาพในการปกครอง การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมวาสนา ตั้งตรีพงษ์ (2526) ที่พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาหมวดวิชาส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มีความสำคัญมาก ได้แก่ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความมั่นคงและปลอดภัยของชาติ หน้าที่พลเมือง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมา จนถึงสภาพการเมืองในปัจจุบัน ทำให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ และระบบข่าวสารข้อมูลในปัจจุบัน ทำให้นักศึกษามีโอกาสติดตามข่าวสารการเมือง จากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ รวมทั้งได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการวิพากษ์วิจารณ์โดยทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา นิธิจันทร์ (2537) ที่พบว่า นักเรียนส่วนมากดูรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง คือ รายการข่าวภาค 19.00-20.00 น. รองลงมาเป็นรายการขอเวลานอก และฟังข่าวการเมืองจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เวลา 19.00-20.00 นอกจากนั้นนักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน มีเจตคติในระดับมาก ในการกำหนดเนื้อหาในหมวดวิชาที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยของ ปราณี นิลเทม (2524) ที่พบว่านักศึกษากรุ มีความคิดเห็นว่าการกำหนดเนื้อหาในหมวดวิชาสังคมศึกษามีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรสังคมศึกษา

สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยของเจตคติน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ ท่านเชื่อว่าความรู้ในเรื่อง "วิวัฒนาการการปกครองของไทย" เนื้อหาวิชาที่สำคัญที่ต้องเรียน คือ การปกครองสมัยสุโขทัย การปกครองสมัยอยุธยา การปกครองสมัยธนบุรี การปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การปรับปรุงการปกครอง พ.ศ. 2435 การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ทั้งนี้อาจเป็น เพราะเป็นเนื้อหาที่มีความล้าสมัย ไม่ได้เป็นเหตุการณ์กล่าวถึงในปัจจุบันมากนัก ทำให้นักศึกษาขาดความสนใจ สอดคล้องกับ แนวความคิดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่เป็นกรรมาธิการทางการศึกษาและสมาชิกสภาเทศบาลในเขตภาคกลาง (อ้างถึงใน อังคณา นิธิจันทร์, 2537) กล่าวว่า หลักสูตรการเรียนการสอนควรแทรกเนื้อหาพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยทุกระดับชั้น ตามความเหมาะสม และแก้ไขหลักสูตรให้มีเนื้อหาการเมืองให้ทันกับสภาพปัจจุบัน

ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล วิธีเรียนด้วยตนเอง วิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครอง ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นรายคู่แล้วพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยของเจตคติสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ เข้าใจสนใจและตั้งใจฟังการบรรยายสรุปเนื้อหาในเรื่องต่าง ๆ จากครูและวิทยากร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยของเจตคติต่ำสุดคือ ในการเรียนการเมืองการปกครอง ครูควรมีการแบ่งงานให้ผู้เรียนทำร่วมกันเป็นกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษา นอกโรงเรียนทั้ง 3 วิธีเรียน เป็นนักศึกษาที่มาเรียนด้วยความสมัครใจของตนเอง มีความมุ่งมั่นในการศึกษาเพื่อให้ได้วุฒิปริญญา แต่ นักศึกษา นอกโรงเรียนส่วนมาก มีภาระในด้านการประกอบอาชีพ จึงไม่ค่อยมีเวลาในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมมากนัก ดังนั้น ในการเรียนหรือการพบกลุ่ม นักศึกษาจึงสนใจและตั้งใจฟังการบรรยายสรุปเนื้อหาในเรื่องต่าง ๆ จากครูและวิทยากร ประกอบกับครูประจำกลุ่มมักจะใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ตรงกับงานวิจัยของ สุจิตรา จงอยู่สุข (2524) ซึ่งพบว่า ครูส่วนมากยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย วิธีการสอนของครู ไม่ใคร่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และไม่ได้รับการฝึกทักษะให้ครบทุกด้าน จากวิธีการสอนแบบบรรยายของครูทำให้นักศึกษาเคยชินกับการเรียนแบบบรรยาย ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยของ เนตรพิชญ์ จำปาทองเทศ (2534) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาของครูสังคมในการพัฒนาทักษะวิชา

สังคมศึกษา ให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าครูประสบปัญหาการจัดกิจกรรมทักษะกระบวนการกลุ่ม ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากนักเรียนยังเคยชินกับการสอนแบบการบรรยายที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่าการให้นักเรียนทำงานในลักษณะเป็นกลุ่ม

ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูควรสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเมืองการปกครองโดยให้นักเรียนปฏิบัติและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนแสดงความคิดเห็นเท่าเทียมกัน และเปิดโอกาสทำงานกลุ่ม และร่วมอภิปรายอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นราวัลย์ ลมอุทัย (2528) พบว่า การสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระเต็มที่ สร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเอง การที่ครูยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนจะส่งผลให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก ดังที่ อิชแมน Ehaman, 1976 (อ้างในอังกฤษ นิตยสาร, 2538) พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยครูไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น จะมีลักษณะรับผิดชอบต่อหน้าที่หรือความรู้ทางการเมืองน้อยกว่าเด็กที่เรียนโดยครูเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น

ด้านการประเมินผล

นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเอง มีเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครองด้านการประเมินผล ในระดับมากและนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีเจตคติในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นรายคู่แล้วพบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบ นักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยของเจตคติมากกว่าข้ออื่น ๆ คือ ท่านเชื่อว่าการประเมินผลการเรียนการเมืองการปกครอง สามารถวัดได้จากการตรวจผลงาน การซักถาม การสังเกตการทำงานและการเข้าร่วมกิจกรรม การมีเหตุผลในการอภิปราย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ตั้งตริยพงศ์ (2526) พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 4 มีความคิดว่าการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนจากการ การสังเกตจากการทำงานและการเข้าร่วมกิจกรรม วัดความสามารถในการพัฒนาคุณสมบัติผู้เรียนในด้านการแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์วิจารณ์และการใช้เหตุผล การวัดและประเมินผลสามารถวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้นักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน มีเจตคติในระดับมากกว่าข้ออื่นอีก ในข้อ

ท่านรู้สึกพึงพอใจเพื่อครูใช้วิธีตรวจสอบผลงานในการประเมินผลการเรียนการเมืองการปกครอง ซึ่งอาจเป็นเพราะนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล และนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียน เป็นการศึกษา- นอกโรงเรียนสายสามัญ ที่มีเกณฑ์การประเมินการเรียนโดยกำหนดให้ต้องมีการเก็บคะแนน ระหว่างภาคเรียน ต้องได้คะแนนระหว่างภาคเรียนร่วมกับคะแนนปลายภาคเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50 จึงจะสอบผ่านหมวดวิชานั้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2530) จะเห็นได้ว่า จากเกณฑ์การประเมินผลดังกล่าว ทำให้การเก็บสะสมคะแนนระหว่างภาคมีความสำคัญต่อ การเรียนแบบทางไกล และการเรียนแบบชั้นเรียน จึงทำให้นักศึกษาทั้ง 2 วิธีเรียนดังกล่าว มีเจตคติในระดับมาก ในข้อครูใช้วิธีตรวจสอบผลงาน เพราะในระหว่างภาคเรียนนักศึกษาต้องทำ รายงานส่งครูจำนวนหนึ่ง ซึ่งงานเหล่านี้จะมีผลถึงการสอบปลายภาค และตามแนวความคิด ที่พื้นฐานทางจิตวิทยาแล้ว คะแนนการตรวจสอบผลงานของนักศึกษาจากครู เป็นการเสริมแรงที่สำคัญ อย่างหนึ่งทำให้นักศึกษามีความรู้สึกตื่นเต้นสนใจต่อการประกาศคะแนนของผลงาน ทำให้นักศึกษา สามารถรับทราบระดับความสามารถของกลุ่ม และของตนเองโดยทันที นักศึกษาจะทราบว่า นักศึกษาคณโฒมีจุดบกพร่องตรงไหน ตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่มจะมีการช่วยเหลือแก้ไข เพื่อให้ตน ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าว ของกาเบ่ (Gagne) อ้างถึงใน นิยามกรณ์ รัตนากรกุล (2536) กล่าวว่าความคาดหวัง (Expectancy) ของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจอันสำคัญในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิธีเรียนด้วยตนเองมีความรู้ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาวิธีเรียนทางไกลและนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียนมีความรู้ในระดับปานกลางเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 กลุ่ม นักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียนมีความรู้ที่น้อยที่สุด และจากผลการวิจัยเจตคติ เกี่ยวกับการเรียนเรื่องการเมืองการปกครองตามหลักสูตรฯ พบว่า นักศึกษาทั้ง 3 วิธีเรียน มีเจตคติด้านเนื้อหาในเรื่องวิวัฒนาการการปกครองของไทย สมัยต่าง ๆ ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ผู้วิจัย จึงได้มีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน/ครูประจำกลุ่ม

1. จากพื้นฐานการเรียนของนักศึกษาวิธีเรียนแบบชั้นเรียนจะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนโดยตรงทำให้นักศึกษาเคยชินกับการเรียนแบบบรรยายไม่ค่อยได้ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมและการเรียนแบบชั้นเรียนมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาเรียน คือมีเวลาเรียนในช่วงตอนเย็นเพียงวันละ 3 ชั่วโมง เท่านั้น จึงทำให้ครูไม่สามารถบรรยายความรู้ได้เต็มที่ ครูผู้สอนจึงควรนำวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ เช่น วิธีการสอนแบบสืบสอบ (Inquiry Method) เป็นต้น เพื่อฝึกให้นักศึกษามีความคิดวิพากษ์วิจารณ์ที่ถูกต้อง มีทักษะในครั้นค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

2. ครูประจำกลุ่มควรมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้และมีเทคนิควิธีการพบกลุ่ม หรือการสอนที่จูงใจนักศึกษา เช่น นำนักศึกษาไปสังเกตประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และอาจจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ ของสังคมขึ้นในการเรียนมีการจัดกิจกรรมประกอบการสอน จัดนิทรรศการที่ส่งเสริมประชาธิปไตย เป็นต้น

3. ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกสถานที่ โดยเฉพาะการพานักศึกษาไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญ ทางประวัติศาสตร์ของไทย ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ และทำให้นักเรียนมีความเข้าใจบทเรียนและมีเจตคติเกี่ยวกับการเรียนในเรื่องวิวัฒนาการการปกครองของไทยดีขึ้น

4. ครูควรจัดการวัดผลเกี่ยวกับการเรียนการสอนสม่ำเสมอ และควรมีการวัดและประเมินผลการเรียนทุกครั้งที่จบบทเรียน เพื่อให้นักศึกษาได้รู้ความสามารถและพัฒนาการของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และมีโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเสมอ ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกสถานที่ให้มากขึ้น เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงทำให้มีความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น

2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดควรจัดอบรมระยะสั้นให้แก่ครูผู้สอน และครูประจำกลุ่มให้มีความรู้ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น

3. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ควรสนับสนุนให้ห้องสมุดประจำจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ มีเอกสาร และตำรา ที่ให้ความรู้ทางด้านการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ให้มากขึ้น และให้ห้องสมุดต่าง ๆ จัดมุนิทรศการเกี่ยวกับเหตุบ้านการเมืองต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

1. ควรส่งเสริมเนื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอนหมวดการเมืองการปกครอง ออกมาเป็นวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ โดยแยกออกมาจากวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต (วิชาบังคับ) ซึ่งเป็นวิชาที่มีหน่วยการเรียนและเนื้อหาปะปนอยู่หลายวิชามากเกินไป และการประเมินผลตามหลักสูตรไม่มีการประเมินผลแยกรายหมวดวิชา ทำให้การประเมินผลไม่ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองการปกครอง ซึ่งความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครอง มีความสำคัญและจำเป็นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงควรมีการส่งเสริมดังกล่าว

2. ควรจัดเนื้อหาหลักสูตรวิชาการเมืองการปกครองให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และควรเน้นในเรื่องการปฏิบัติในชีวิตประจำวันในสังคมได้จริงให้มากกว่าเนื้อหาสาระที่เป็นนามธรรม ซึ่งนักศึกษาเข้าใจยาก เช่น ควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน

3. ควรจัดการอบรมครูประจำกลุ่ม ครูผู้สอน ให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความรู้ในเนื้อหาวิชา เพื่อครูจะได้นำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติเกี่ยวกับ เรื่องการเมืองการปกครองของนักศึกษาสายสามัญ หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน

2. ควรศึกษาความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการเรียน เรื่องการเมืองการปกครองของนักศึกษาสายสามัญศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดอื่น ๆ และภาคต่าง ๆ

3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมประชาธิปไตย ของนักศึกษาสายสามัญหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน

4. ควรศึกษาเปรียบเทียบความรู้เรื่องการเมืองและการปกครอง ระหว่างนักศึกษา
นอกโรงเรียนและนักศึกษาในระบบโรงเรียน